

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság
í t é l e t e**

Az ügy száma: Gfv.VII.30.293/2018/4.

A tanács tagjai: . Vezekényi Ursula a tanács elnöke

. Bajnok István előadó bíró

. Tibold Ágnes bíró

A felperes:

A felperes képviselője: Dr. Kálóczi Szilvia kamarai jogtanácsos

Az alperes:

A per tárgya: szerződésből eredő követelés teljesítése

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél: felperes

A másodfokú bíróság neve és a jogerős határozat száma: Fővárosi
Törvényszék 57.Pf.636.717/2017/3. számú ítélet

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma: Pesti Központi
Kerületi Bíróság 20.P.301.495/2016/14. számú ítélet

Rendelkező rész

A Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartja.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] 2008. augusztus 12-én a felperes jogelődje (a továbbiakban felperes) és az alperes deviza alapú kölcsön és opciós szerződést kötött egy személygépkocsi vételárának finanszírozására. A szerződés szerint a kölcsön összege 4.500.000 Ft, a törlesztő részletek száma 84, a havi törlesztőrészletek összege 83.381 Ft, a THM mértéke 14,64 %, a teljes futamidőre számított kamat összege 2.504.025 Ft azzal, hogy a kölcsön devizanemként a svájci frankot jelölték meg.
- [2] A szerződés tartalmazta, az adós tudomásul veszi, hogy a szerződésben forintban meghatározott törlesztőrészlet összege és a kamat összege módosul a CHF alapú szerződés esetén, ha a szerződés megkötését megelőző banki értéknapon és a folyósítást megelőző banki értéknapon irányadó, a Zrt. által közzétett hivatalos HUF/CHF deviza-vételi, illetve deviza-eladási árfolyam eltér egymástól. A teljes futamidőre kiszámított kamat a szerződés megkötését megelőző banki értéknapon irányadó kamatlábak alkalmazásával kiszámított kamatösszeg, amely nem tartalmazza a kamatláb változásából adódó kamatlábváltozást, és az árfolyam-különbözetet. A kölcsönszerződésben a felek a kölcsön visszafizetésének biztosítékaul a felperes javára vételi jogot alapítottak a

kölcsönösszeg felhasználásával vásárolt gépkocsira.

- [3] A kölcsönszerződés 1. és 13. pontja értelmében a szerződés részévé vált általános szerződési feltételek (ÁSZF) 1. pontja szerint: Referencia kamatláb: a folyósítást megelőző banki munkanapon közzétett háromhavi BUBOR vagy háromhavi EURIBOR ill. háromhavi CHF-LIBOR kamatláb. Az ÁSZF 4. pontja szerint a hitelező a kölcsön összege után kamatot számít fel, amelynek referenciamértékét az Értesítő tartalmazza, és az ÁSZF e pontja a kamatszámítás módjára egy képletet is tartalmazott.
- [4] Az ÁSZF 4. pontja tartalmazta azt is, hogy EUR és CHF alapú kölcsönszerződések esetében, ha a teljesítésig a Zrt. által közzétett hivatalos, a Fizetési értesítő keltezési dátumakor érvényben lévő értéknapi HUF/CHF deviza-eladási árfolyam eltér a referencia árfolyamtól, úgy a szerződés kötésekor meghatározott törlesztőrészleteken felül a Hitelező árfolyam-különbözetet számol fel az Adósnak az esedékes tőkére és kamatra, aki ezt az esedékes törlesztőrészletekbe beépítve, azzal egy időben köteles megfizetni.
- [5] A felperes 2011. április 15-én nyilatkozatával a szerződést azonnali hatállyal felmondta, és gyakorolta a vételi jogát. Felmondásában részletezte a lejárt tartozás összegét, majd arról a szerződés megszűnését követően újabb kimutatást küldött az alperesnek. A felperes a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvényben rögzített elszámolás szabályairól és egyes egyéb rendelkezésekről szóló 2014. évi XL. törvényben (a továbbiakban: DH2. törvény) előírt elszámolási kötelezettségének eleget tett, és 2015. április 21-én tájékoztatta az adóst, hogy a tisztességtelenül felszámított összeg 238.851 Ft. Az alperes az elszámolással szemben panasszal nem élt.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

- [6] A felperes módosított keresetében a kölcsönszerződés felmondása következtében esedékessé vált 4.912.132 forint és késedelmi kamatai megfizetésére kérte kötelezni az alperest. Követelése összegszerűségét a DH2. törvény alapján elkészített elszámolással támasztotta alá.
- [7] Az alperes a kereset elutasítását több okból is kérte. Állította, a perbeli szerződés nem jött létre, illetve tisztességtelen mert szerződési akarata nem irányult az árfolyamváltozásból eredő többlet teljesítésére, az árfolyamkockázatban a felek nem állapodtak meg. A szerződés semmis, mert a kölcsön összege és a kamat devizában nem került meghatározásra, és a hitelintézetekről és pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (a továbbiakban: rHpt.) 213.§ (1) bekezdés a), b), c), d) és e) pontjában írtakat sem tartalmazza. Az árfolyam-módosítás egyoldalú szerződésmódosításnak minősül, ami az rHpt. 210.§ (3) bekezdésébe, (1) bekezdés d) pontjába, a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi

IV. törvény (a továbbiakban: rPtk.) 205.§ (1) bekezdésébe, 209.§ (1) bekezdésébe ütközik.

Az első- és másodfokú ítélet

- [8] Az elsőfokú bíróság ítéletével az alperest a kereseti kérelemnek megfelelően marasztalta.
- [9] Az alperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta, és a keresetet elutasította.
- [10] Rámutatott, az alperes többirányú védekezésében foglaltak közül az elsőfokú bíróság ítéletének indokolása nem tért ki az rHpt. 213. § (1) bekezdés c) pontjának azon rendelkezésére, miszerint a lakossági, fogyasztási kölcsönszerződésnek egyebek mellett a kamatok éves százalékosan kifejezett értékét is tartalmaznia kell. A perbeli kölcsönszerződés 1. pontja, csak forintösszegben tünteti fel a teljes futamidőre számított kamatot, ezért a kölcsönszerződés nem felel meg az rHpt. 213. § (1) bekezdés c) pontjának, ami a törvény értelmében a semmisség jogkövetkezményét vonja maga után, figyelemmel arra is, hogy a keresetlevélhez csatolt „értesítő” sem tartalmaz éves százalékos mértékben kifejezett kamatmértéket.
- [11] Megállapította, hogy a felperes által becsatolt iratokban az alperesnek az árfolyamkockázatról szóló tájékoztatására vonatkozó utalás nem található, ezért az alperes védekezése e tekintetben is alapos. A tájékoztatás hiányának jogkövetkezményeit azonban külön azért nem vizsgálta, mert a kölcsönszerződés semmissége az éves százalékos kamatmérték hiánya miatt is megállapítható. A kölcsönszerződés érvénytelensége miatt a felperes, mint engedményes arra jogot nem alapíthat, keresete ezért alaptalan.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

- [12] A felperes felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését, és az elsőfokú ítélet helybenhagyását, másodlagosan a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését, és a másodfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára történő utasítását kérte.
- [13] Állította, a jogerős ítélet jogszabálysértő, az rPtk. 239. § (2) bekezdésébe, 237. §-ába, a DH2. tv. 26-29. §-iba, 37. §-ába, az rHpt. 213.§ (1) bekezdés c) pontjába, és a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: rPp.) 221.§ (1) bekezdésébe ütközik.
- [14] Álláspontja szerint a másodfokú bíróság nem rendelkezett „jogkörrel” a perbeli szerződés érvénytelenségének megállapítására az rHpt. 213. § (1) bekezdés c) pontja alapján, mivel e kérdés jogszabályi kötelező szerződésmódosítás és az ezt követő bírói jogorvoslati lehetőség következtében ítélt dolognak minősül. A Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződésére vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések

rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvény (a továbbiakban: DH1. törvény) és DH2. törvény az árfolyamrés és a tisztességtelennek minősülő egyoldalú szerződésmódosítások kapcsán kimondták, hogy a szerződések e rendelkezései semmisek, és helyükre a jogalkotó érvényes rendelkezéseket helyezett. A DH2. törvény 16.§ (2) bekezdése értelmében az érvénytelen szerződéses rendelkezések helyébe lépő szabályok alapján a felperes jogszabályban meghatározott tartalommal készítette el elszámolását, amiben az induló ügyleti kamatlábat is meg kellett határozni százalékban kifejezett értékben. Ezzel a korábban fennálló alaki érvénytelenségi ok elhárult, hiszen a DH2. törvény szerinti elszámolás érvényes ügyleti kamat mértékkel egészíti ki a perbeli szerződést. Ezt az elszámolást az alperes a DH2. törvény 18-28. §-iban meghatározott módon és határidőn belül nem vitatta, ezért az elszámolás a DH2. törvény 38. § (6) bekezdése alapján felülvizsgált elszámolásnak minősül, ami az ügyleti kamat tekintetében „ítélt dolog” hatályával bír. Ez az rPp. 229. § (1) bekezdése alapján a másodfokú bíróságot is köthette, ami kizárta hogy az rHpt. 213. § (1) bekezdés c) pontja alapján a szerződés érvénytelenségét megállapítsa.

- [15] A felperes előadta, a perbeli szerződés valóban nem tartalmazta az rHpt. 213.§ (1) bekezdés c) pontjának megfelelően a kamat éves százalékos mértékét, azonban ez nem jelenti azt, hogy a felek ügyleti kamatban ne állapodtak volna meg, hiszen maga a szerződés összegszerűen tartalmazza a teljes futamidőre számított kamatot, ami a szerződés 1. pontja szerint a szerződés megkötését megelőző banki értéknapon irányadó kamatlábak alkalmazásával kiszámított kamatösszeg. Az ÁSZF 1. pontja meghatározza a referencia kamatláb fogalmát, amely szerint a kölcsön kamata a háromhavi CHF-LIBOR változásához kötött, így annak mértéke csak egy adott időpontra vetítve határozható meg. Az ÁSZF 4. pontja meghatározza azt a képletet, amely alapján a szerződéses kamat bármikor kiszámítható.
- [16] Kifejtette, mivel a perbeli szerződésben a felek az ügyleti kamatról megállapodtak, a kamat éves százalékos mértéke meghatározásának elmaradása csupán alaki hiányosság, ezért nem alkalmazható az érvénytelenségnek az a legalapvetőbb következménye, hogy arra jogosultságot vagy követelést alapítani nem lehet. A kamat éves százalékos értéke meghatározásának hiányából eredő érvénytelenség esetén az érvénytelenségnek az rPtk. 237.§-ában meghatározott további jogkövetkezményei alkalmazhatók, ennek megfelelően a körülményektől függően sor kerülhet a szerződés hatályossá vagy érvényessé nyilvánítására.
- [17] Abban is téves a másodfokú bíróság megállapítása, hogy a kamat éves százalékos mértékének a hiánya a szerződés teljes érvénytelenségét eredményezi, hiszen így az alperesnek a kölcsön összegét sem kell visszafizetnie. A 6/2013. PJE 5. pontja értelmében az rPtk. alapján kell megítélni azt a kérdést, hogy valamely kötelező tartalmi elem hiánya részleges vagy teljes érvénytelenséget eredményez-e. A másodfokú bíróság álláspontjától eltérően az rHpt. 213.§ (1)

bekezdéséből nem következik az, hogy a részleges érvénytelenség megállapítása kizárt lenne.

- [18] Hivatkozott arra is, hogy az alperes megfelelő tájékoztatást kapott az árfolyamkockázatból eredő, számára hátrányosnak bizonyult jogkövetkezményekről, a perbeli kölcsönszerződés 1. pontja, illetve az ÁSZF 4. pontja ezt kifejezetten is tartalmazza.
- [19] Jogszabályba ütközik, hogy a másodfokú bíróság az rPtk. 239. § (2) bekezdése ellenére nem alkalmazta a részleges érvénytelenség jogintézményét, hanem a szerződés teljes semmisségét állapította meg, ami által az adós szabadul a szerződésből eredő minden fizetési kötelezettségétől. A bíróság az érvénytelenség jogkövetkezményét ugyanis szabadon állapítja meg, e körben a felek kérelméhez nincs kötve, kivéve ha az adott jogkövetkezmény ellen mindkét fél tiltakozik. A jogerős ítélet indokolása az rPp. 221. § (1) bekezdésében foglaltakat megsértve nem tartalmazza, hogy a másodfokú bíróság milyen indokokkal nem az rPtk. 237.§ (2) bekezdése szerinti jogkövetkezményt alkalmazta, a jogerős döntés sérti az 1/2010. (VI. 28.) PK vélemény 8. pontjában foglaltakat is.
- [20] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmet nem terjesztett elő.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [21] A Kúria a jogerős ítéletet az rPp. 275. § (2) bekezdése alapján a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálta, és azt az abban hivatkozott okokból nem találta jogszabálysértőnek.
- [22] A Kúria először is utal az rPp. 275. § (1) bekezdésében foglaltakra, miszerint a felülvizsgálati eljárásban bizonyítás felvételének nincs helye, így nem vehette figyelembe a felülvizsgálati kérelemhez csatolt elszámolással kapcsolatos dokumentumot, amelynek egyébként a perbeli jogvita eldöntése szempontjából a később kifejtettek szerint nincs is jelentősége.
- [23] A Kúria nem értett egyet a felperes azon álláspontjával, hogy a DH2. törvény szerinti elszámolásra tekintettel ma már nem vizsgálható a perbeli kölcsönszerződés érvényessége. Az elszámolás ugyanis kizárólag a DH1. törvény által meghatározott körben vonatkozik le a törvény hatálya alá tartozó szerződések részleges érvénytelenségének jogkövetkezményeit, vagyis azt, hogy a devizaalapú kölcsönszerződésekben a különnemű árfolyamok alkalmazásával, és az egyoldalú szerződésmódosítás alapján tisztességtelenül megfizetett összegek a fogyasztónak visszajárnak. A DH2. törvény rendelkezései a normatív úton rendezett kérdésekre tekintettel csak az elszámolás eredményeként megjelölt túlfizetés vitathatatlanságát jelentik. A DH2. törvény szerinti elszámolás funkciója az említett okokból eredő tisztességtelenség megszüntetése volt, de a jogszabálynak olyan rendelkezése, de célja sem volt, hogy egyéb vonatkozásban a törvény hatálya alá tartozó szerződések tekintetében kizárja többek között a szerződés létre nem jöttének, vagy más okból fennálló semmisségének a vizsgálatát. Ez az értelmezés felel meg meg a Kúria joggyakorlatának is (BH2018.

282.) .

- [24] A felperes a felülvizsgálati kérelmében - annak tartalma szerint - a szerződés konvalidálódására is hivatkozott. Az 1/2010. (VI.28.) PK vélemény 5 pontjának indokolása szerint a szerződés érvényessé válása, az az eset, amikor az érvénytelenség oka elhárul (pl. a jogszabály megváltozik, a felek megkapják a hiányzó jóváhagyást), vagy azt a felek maguk hárítják el (pl. a hiányzó alakiság pótlásával). A fenti értelemben vett érvényessé válás az adott esetben nem következett be, hiszen a DH2. tv. nem írta felül az rHpt. 213. § (1) bekezdés c) pontjában írt követelményt, az induló kamat éves %-os értékének meghatározásának kötelezettségét. Az elszámolásban szereplő adat azt nem pótolta, annak ilyen joghatása nem volt (Gfv.VII.30.167/2017/6.).
- [25] Alaptalan tehát ezért a felperes azon hivatkozása, miszerint a kamat mértékével kapcsolatos adatot „ítélt dolognak” kell tekinteni a jelen perben, mert azt az alperes a DH2. törvény szerinti eljárási rendben nem tette vitássá. Ezt többek között nem is tehette, figyelemmel az adott eljárás tárgyára.
- [26] A jelen tényállás mellett tehát az alperes jogszerűen terjeszthetett elő érvénytelenségi kifogást arra hivatkozva, hogy a szerződés semmis, mivel az nem tartalmazza az rHpt. 213.§ (1) bekezdés c) pontjában írtakat megsértve a kamat éves százalékos feltüntetésére vonatkozó adatot.
- [27] A felek közötti kölcsönszerződés megkötésekor hatályos rHpt. 213.§ (1) bekezdés c) pontja értelmében semmis az a fogyasztási, lakossági kölcsönszerződés, amely nem tartalmazza a kamat éves, százaléokban kifejezett értékét. Azt a felperes maga is elismerte, hogy a perbeli kölcsönszerződés e követelménynek nem felel meg, a kamat százalékos mértékét a szerződésben nem tüntették fel. Ebből következően a perben eljáró másodfokú bíróság helyesen állapította meg, hogy ez a perbeli teljes kölcsönszerződés érvénytelenségét eredményezi. Így foglalt állást a Kúria több felülvizsgálati határozatában is (BH2017. 159., Gfv.VII.30.048/2018/5.; Gfv.VII.30.150/2016/10.).
- [28] A jelen perben a felperes keresete marasztalásra irányult, arra hivatkozással, hogy az alperessel érvényes szerződést kötött. Tekintettel arra, hogy a másodfokú bíróság, a szerződés teljes érvénytelenségét eredményező érvénytelenségi kifogások egyikét - a fentiek szerint helyesen - alaposnak találta (rPtk. 234.§ (1) bekezdés) helytállóan járt el, amikor a keresetet elutasította, hiszen az érvénytelenség általános jogkövetkezménye, hogy az ilyen ügyletre nem lehet jogot alapítani, vagyis semmis szerződés alapján nem lehet fizetésre kötelezni a fogyasztót. Ez az érvénytelenség egyedüli olyan jogkövetkezménye, amelyet a bíróságnak hivatalból kell alkalmaznia (1/2010. (VI. 28.) PK vélemény 2. pont).
- [29] A felperes felülvizsgálati kérelmében az rPtk. 237. § (2) bekezdésének megsértését alaptalanul állította, és alaptalanul kifogásolta, hogy a jogerős ítélet nem alkalmazta az érvénytelenség egyéb, további jogkövetkezményeit. Az érvénytelenségnek ugyanis az

elsőfokú bíróság által alkalmazotthon kívüli további jogkövetkezményeit (rPtk. 237. §) csak a fél erre irányuló kérelme alapján alkalmazhatja a bíróság (1/2010. (VI. 28.) PK vélemény 2. pont). Semmis szerződés esetén a bíróság hivatalból csak a semmisség megállapítására és az ilyen szerződésre alapítottnan előterjesztett igény elutasítására szorítkozhat, az érvénytelenség rPtk. 237. § szerinti további jogkövetkezményeit a bíróság semmisség esetén sem alkalmazhatja hivatalból, e jogkövetkezmények alkalmazására csak az általános eljárási szabályok szerint, vagyis a fél erre irányuló kérelme (keresete, viszontkeresete) alapján kerülhet sor. Ezzel egyezően foglalt állást a 6/2013. PJE III/4. pontja is. A perben eljáró másodfokú bíróság hivatalból erre irányuló kérelem hiányában nem vizsgálhatta, és hivatalból nem is rendelkezhetett a perbeli szerződés semmissége miatt alkalmazható további jogkövetkezményekről.

- [30] A Kúria mindezekre figyelemmel a jogerős ítéletet az rPp. 275.§ (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

Záró rész

- [31] A felülvizsgálati kérelem nem vezetett eredményre, azonban az alperesnek a felülvizsgálati eljárásban megtérítést igénylő igazolt költsége nem merült fel, ezért ebben a kérdésben a Kúriának határoznia sem kellett.
- [32] Az ítélet ellen a felülvizsgálatot az rPp. 271.§ (1) bekezdés e) pontja zárja ki.
- [33] A Kúria a döntését tárgyaláson hozta meg.

Budapest, 2019. március 5.

Dr. Vezekényi Ursula sk. a tanács elnöke, Dr. Bajnok István sk.
előadó bíró, Dr. Tibold Ágnes sk. bíró

A kiadmány hitelével:

/Seres Józsefné/
tisztviselő